

Traducció d'una frase feta anglesa

Carles Riera

L'anglès té la frase feta *I'll eat my hat* (literalment «em menjaré el barret») per a indicar que hom està segur que una cosa no passarà mai, que no s'esdevindrà¹. Sol anar amb oracions condicionals, concretament en l'apòdosi o segona part que completa la pròtasi o primera part de l'oració composta encapçalada per la conjunció *if* (en català, *si*).

Per exemple: *If she actually marries him I'll eat my hat*, la qual, traduïda calcant l'anglès, seria: *Si es casen em menjaré el barret*.

Semblant a aquesta frase feta anglesa n'hi ha una altra que expressa també incredulitat o inversemblança: (*If* [...] *or/then I'm a Dutchman*).

Per exemple: *If that's his real hair, then I'm a Dutchman*, la qual, traduïda calcant l'anglès, seria: *Si aquest és el seu cabell real, llavors jo soc holandès*.

Ara bé, per a expressar incredulitat, el català disposa de frases fetes pròpies, tant o més expressives que les angleses, sense necessitat d'haver de recórrer al calc. Anotem-ne algunes:

- 1) *Si (passa tal cosa), em faig frare*.
- 2) *Si (passa tal cosa), que em matin!*

3) *Si (passa tal cosa), que em pengin!*

4) *... jo soc el papa de Roma*.

Altres expressions que denoten també incredulitat o inversemblança són aquestes:

5) *Com ara plouen figues!*²

6) *I un be negre amb potes rosses!*³

Dependrà de cada context que puguem fer servir una o altra expressió⁴. Veurem, primer, les quatre primeres frases fetes catalanes en detall (que són les que més escauen a la frase feta anglesa) i després anotarem alguns exemples amb el calc *I'll eat my hat* («em menjaré el barret») i la versió catalana apropiada.

FRASES FETES

1) *Si (passa tal cosa), em faig frare*⁵. És la forma reduïda de la parèmia *Si d'aquesta en puc sortir, em faig frare caputxí*. Exemple: *If there's a goal scored now, I'll eat my hat* → *Si ara fan un gol, em faig frare*.

2) *Si (passa tal cosa), que em matin*. És la construcció que el *Diccionari anglès-català* d'Enciclopèdia Catalana indica com a equivalent de la frase feta *I'll*

¹ L'exemple més antic d'aquesta frase feta en la literatura anglesa és de 1762, en *Homer Travestie* (una paròdia de la *Illiada*), de Thomas Bridges. Expressió usada, més tard, per Charles Dickens, autor que n'afavorí la difusió: «*If I knew as little of life as that, I'd eat my hat and swallow the buckle whole*» (*The Pickwick Papers*, 1837) [Si hagués s'abut que la vida havia de ser tan curta com aquesta, m'hauria menjat el barret empassant-me tota la sivella]. Curiosament, l'hongarès té aquesta mateixa frase feta: *Megeszem a kalapom, ha...* (= *I'll eat my hat if...*).

² L'expressió *ara plouen figues* es diu per a indicar que una cosa no pot ser. També figuren en repertoris catalans altres variants (cf. Maria Teresa ESPINALT, *Diccionari de sinònims de frases fetes*, Universitat Autònoma de Barcelona – Publicacions de la Universitat de València – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 2004): *Com ara plouen carbasses, com ara plouen naps, com ara plouen gínjols*. L'expressió *tan cert com ara plouen figues* significa que una cosa no és certa. Equivalències castellanes a la nostra *com ara plouen figues* són *¡naranjas de la China!*, *¡vamos, anda!*, *¡venga, hombre!*

³ També simplement *I un be!*, o *I un be negre!* És una expressió de negació desmentint o rebutjant la pretensió o afirmació d'algú. Altres construccions semànticament semblants són: *¡ca!*, *botifarra de pagès!*, *ara hi corro!*

⁴ Algun cop s'ha traduït *I'll eat my hat* per *Em sorprendrà molt*. Vegem aquest comentari del diari *Ara* (25-VI-2016): «El conegut modisme anglès *'I'll eat my hat'* ("Em sorprendrà molt", tot i que literalment significa "Em menjaré el meu barret") es va fer encara més famós durant les eleccions generals de l'any passat al Regne Unit i, ara mateix, gairebé forma part de l'argot específicament polític. Quan tot just es van tancar el col·legis electorals, la BBC va predir la victòria de David Cameron per majoria absoluta a partir de l'enquesta a peu d'urna. En saber les dades, un dels convidats al plató on se seguia la nit electoral, l'excap liberal demòcrata Paddy Ashdown, va dir: "Si és cert, em menjaré públicament el meu barret."»

⁵ Notem que *fer-se frare*, a part del sentit recte, pot tenir també el significat de «engegar o enviar algú a mal viatge» (p. e.: *No m'atabalis més, fes-te frare!*), volent dir «deixa'm en pau», «ves-te'n a passeig».

eat my hat (exemple: *I'll eat my hat if it's true* = *Que em matin si és veritat*)⁶. Exemple: *I'll eat my hat if I'm wrong* → *Que em matin si m'equivoco*.

3) *Si* (passa tal cosa), *que em pengin!* Coincideix amb l'expressió castellana formada amb el verb *ahorcarse* (*¡que me ahorquen si...!* = *que em pengin si...!*, per a negar l'enunciat que ve després)⁷. Exemple: *If he wins the election, I'll eat my hat!* → *Si ell surt elegit, que em pengin!*

4) ... *jo soc el papa de Roma*. El *Diccionari anglès-català* citat conté (s. v. *Dutchman*) aquesta equivalència: *it's him or I'm Dutchman* = *que em (matin / pengin) si no és ell* (literalment, «és ell o soc holandès»). Altres repertoris, com ara el *Cambridge Word Selector Anglès-Català*, tradueixen [...] *or I am a [sic] Dutchman* per [...] *o jo soc el papa de Roma* (ex.: *That boy's in love or I'm a Dutchman* = *Si aquell noi no està enamorat, jo soc el papa de Roma*)⁸.

EXEMPLES DEL CALC EM MENJARÉ EL BARRET

O sigui que si torno a Barcelona i els cotxes circulen sense conductor, *em menjaré el barret*. Quin tipus de robots podrien aconseguir que vostè *es mengés el barret*? → O sigui que si torno a Barcelona i els cotxes circulen sense conductor, *em faré frare*. Quin tipus de robots podrien aconseguir que vostè *es fes frare*?

Si puc fer servir aquesta ventosa durant vuit hores, *em menjaré el barret* → Si puc fer servir aquesta ventosa durant vuit hores, *que em matin!*

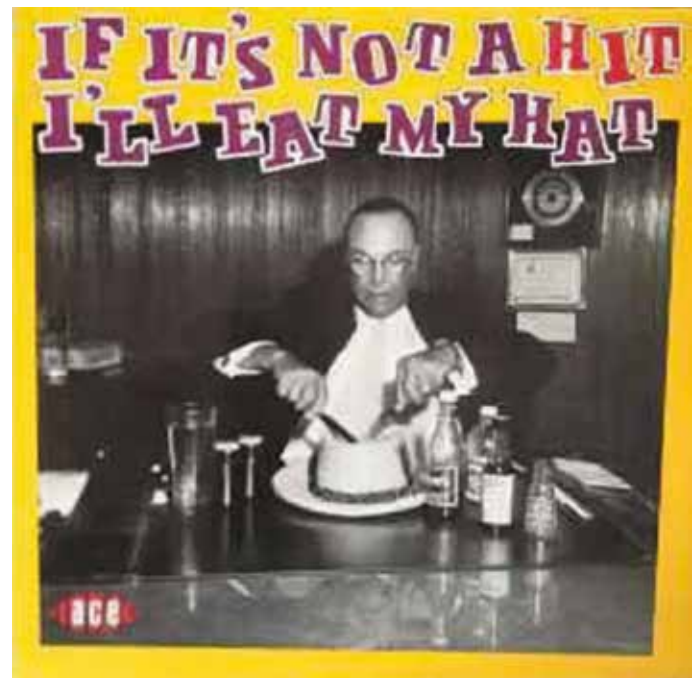
I fent al·lusió a l'article, si la República de Cascadia arriba abans que la independència de Catalunya, em menjaré el barret → *I fent al·lusió a l'article, si la República de Cascadia arriba abans que la independència de Catalunya, que em pengin!*

Si haguessin trobat que aquelles roques tenien 4.000 milions d'anys, m'hauria menjat el barret → *Si haguessin trobat que aquelles roques tenien 4.000 milions d'anys, m'hauria fet frare*.

Però si Forqueran és un home bo, jo em menjaré el barret → *Però si Forqueran és un home bo, jo soc el papa de Roma*.

CONCLUSIÓ

La frase feta anglesa *I'll eat my hat* (literalment, «em menjaré el barret») té diferents equivalències en català, sense necessitat d'haver de recórrer al calc.

Portada de la compilació *If It's Not A Hit I'll Eat My Hat* del segell Ace Records

⁶ «*I'm blessed if I know! que em matin si ho entenc!, ara encara ho entenc menys!*» (*Diccionari anglès-català*. d'Enciclopèdia Catalana, s. v. *bless*).

⁷ Cf. «*¡que me aspen si...! que em pengin (o bombin) si...!*» (*Diccionari castellà-català*. d'Enciclopèdia Catalana, s. v. *aspar*). «*¡que me emplumen si...! que em pengin si...!*» (*Dicc. cast.-cat.* d'Enciclopèdia Catalana, s.v. *emplumar*). «*que em pengin si...! je veux bien être pendu si...!*» (*Diccionari català-francès* d'Enciclopèdia Catalana, s. v. *penjar*). «*que em pengin si...! che possa morire (o che mi impicchino) se...!*» (*Diccionari català-italià* d'Enciclopèdia Catalana, s. v. *penjar*).

⁸ L'italià també té l'expressió idèntica *come io sono il papa*.